



DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Prop. 39 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i lov om folketrygd (opphevelse av § 5-9 om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor)

*Tilråding fra Helse- og omsorgsdepartementet 13. desember 2024,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Helse- og omsorgsdepartementet legger i denne proposisjonen frem forslag til endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven). Det foreslås å oppheve § 5-9 om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor.

Lovforslaget er en oppfølging av regjeringens budsjettforslag for 2025, hvor det foreslås å avvike folketrygdens stønad til kiropraktorbehandling. Etter utredningsinstruksens punkt 3-3 femte ledd kan man unnlate å høre forslag som gjelder statsbudsjettet, da de kan være unntatt fra offentlighet etter offentleglova § 22. Forslaget om lovendring som følger av budsjettforslaget, har derfor ikke vært på høring.

Departementet tar sikte på å oppheve forskrift 21. desember 2005 nr. 1656 om stønad til dekning av utgifter til behandling hos kiropraktor i etterkant av Stortingets behandling av denne lovproposisjonen.

2 Bakgrunn

Det foreslås i Prop. 1 S (2024–2025) å avvike folketrygdens refusjonsordning til kiropraktor-

behandling fra 1. januar 2025. Å avvike folketrygdens refusjonstakster til kiropraktorer er et av regjeringens tiltak for å skape rom for andre prioriterte satsinger. Kiropraktorer er omfattet av autorisasjonsordningen for helsepersonell etter helsepersonelloven § 48. Kiropraktorutdanning tilbys ikke i Norge, og for å utdannes til kiropraktor gjennomfører de fleste den femårige masterutdanningen i Storbritannia, Danmark, USA eller Australia. Det er per 1. mai 2023 1206 kiropraktorer som har autorisasjon i Norge. Norsk kiropraktorforening opplyser på sine nettsider at de per august 2022 hadde 835 medlemmer, hvorav 750 praktiserende.

Kiropraktikk er beskrevet som en behandlingsmetode som går ut på å undersøke, diagnostisere, behandle og forebygge feilfunksjoner og sykdom i muskler, nerver, skjelett og ledd. Målet med behandlingen er å gjenopprette normal funksjon i bevegelsesapparat og nervesystem.

Trygderefusjon for kiropraktortjenester ble innført i Norge fra 1975 og har siden den gang vært en del av folketrygdens stønadsordninger. Frem til 2006 var det krav om at lege måtte henvise pasienten til kiropraktor, men siden 2006 har pasienten selv kunnet henvende seg direkte til kiropraktor. Kiropraktorer fikk i 2006 rett til å henvise til fysioterapi og til spesialisthelse-

tjenesten, samt rett til å sykemelde i inntil 8 uker. Fra 2009 ble retten til å sykemelde utvidet til 12 uker. Krav til henvisning til fysioterapi bortfalt ved innføring av direkte tilgang til fysioterapeut uten henvisning fra lege, manuellterapeut eller kiropraktor.

Det var i 2023 397 000 pasienter som mottok behandling hos kiropraktorer som utløste refusjon.

Kiropraktorer har fri prissetting og mottar godtgjørelse for undersøkelse og behandling samt for deltakelse i samarbeidsmøter med annet personell som ledd i behandling av pasienter.

Utgiftene til kiropraktorbehandling, inkludert avsetning til fond, var 221 mill. kroner i 2023, mot 204 mill. kroner i 2022, en økning på 8,3 prosent. Antall kiropraktorer som hadde oppgjør med Helfo økte med 2,7 prosent fra 962 i 2022 til 988 i 2023. Antallet pasienter som mottok behandling økte fra 392 000 i 2022 til 397 000 i 2023, dvs en vekst på 1,2 prosent.

I 2024 er refusjonen til kiropraktorer redusert med om lag 100 mill. kroner totalt og refusjonsposten er anslått til 145 mill. kroner.

3 Gjeldende rett

Trygden yter stønad etter folketrygdloven § 5-9 til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor. Et vilkår for medlemmets rett til stønad er at behandlingen må være av vesentlig betydning for medlemmets funksjonsevne. Stønadens ytes etter fastsatte satser i forskrift om dekning av utgifter hos kiropraktor 21. desember 2005 nr. 1656 om stønad til dekning av utgifter til behandling hos kiropraktor.

Medlemmets rett til stønad er ikke avhengig av at kiropraktoren har avtale med kommunen eller annen tilknytning til den offentlige helse-tjenesten, og det stilles ikke andre krav for å motta refusjon enn at kiropraktoren oppfyller formelle krav om autorisasjon mv. Det er ikke nødvendig med henvisning fra lege mv. for å få behandling hos kiropraktor og rett til stønad. Pasientens egenbetaling er heller ikke regulert og inngår ikke i egenandelstaket. Det følger av folketrygdloven § 5-1 fjerde ledd at det bare ytes stønad etter § 5-9 når kiropraktoren har avtale om direkte oppgjør med Helfo. Dette er en forenklet oppgjørsordning ved at kiropraktoren får stønaden utbetalt til seg. Med hjemmel i folketrygdloven § 5-9 er det etablert en ordning med tilskudd til fond for videre- og etterutdanning for kiropraktorer, jf. § 8 i forskrift om stønad til dekning av utgifter til behandling hos kiropraktor.

Kiropraktorer som har gjennomgått obligatorisk kurs i trygdefaglige emner kan sykemelde pasienter i inntil 12 uker. Retten for kiropraktorer til å dokumentere arbeidsuførhet følger av forskrift 21. desember 2005 nr. 1668, som er gitt med hjemmel i folketrygdloven § 8-7 niende ledd. De har også henvisningsrett og rett til å rekvirere radiologiske undersøkelser. For å inneha disse rettighetene, må kiropraktorene være registrert i Helsepersonellregisteret med «Sykmeldings-, rekvisisjons- og henvisningsrett».

Det gis i 2024 110 kroner i refusjon for førstegangs undersøkelse hos kiropraktor og deretter 47 kroner for videre behandlingstimer eller videokonsultasjon. For møtgodtgjørelse der kiropraktor deltar i tverrfaglig eller flerfaglig samarbeidsmøte om enkeltpasient utgjør stønaden 353 kroner per påbegynte halvtime.

Etter folketrygdloven §§ 5-24 og 5-24 a yter trygden stønad til helsetjenester som er mottatt henholdsvis i utlandet og innenfor EØS. Dette omfatter blant annet kiropraktorbehandling. Utgifter til kiropraktorbehandling i utlandet/EØS dekkes etter disse stønadsordningene med inntil samme beløp som i Norge.

4 Departementets forslag og vurdering

Kiropraktor er ikke en lovpålagt tjeneste i den forstand at dette ikke er en tjeneste som kommunen plikter å tilby etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1, jf. § 3-2. Dette er heller ikke en tjeneste som tilligger de regionale helseforetakene etter spesialisthelsetjenesteloven § 2-1 a.

Forslaget om å fjerne retten til stønad til dekning av undersøkelse og behandling hos kiropraktorer vil berøre pasienter med behov for behandling for muskel- og skjelettplager. Departementet vil imidlertid vise til at pasienter med behov for behandling for muskel- og skjelettplager, skal ha tilgang til fysioterapi som er en lovpålagt tjeneste og som skal tilbys i alle kommuner. Pasienter som får behandling hos private fysioterapeuter som har avtale med kommunen, betaler egenandel som inngår i egenandelstaket og som kan danne grunnlag for automatisk frikort. Frikort gjør at pasienten slipper å betale egenandeler for fysioterapi resten av kalenderåret.

Dagens refusjonsnivå for kiropraktorer innebærer en stønad på 110 kroner for første undersøkelse, deretter 47 kroner per gang for videre behandlingstimer. Refusjonen fra folketrygden utgjør dermed bare en begrenset del av pasien-

tens totale kostnader for kiropraktorbehandling. I 2023 var det 397 000 pasienter som mottok behandling av kiropraktor og som det ble utbetalt refusjon for.

Kiropraktorenes totaløkonomi må forventes i liten grad å være avhengig av de inntekter som kommer fra folketrygdens refusjonsordning all den tid dagens refusjonsbeløp utgjør en begrenset del av den totale kostnaden. Kiropraktorene har fri prisfastsettelse og prisen antas å avhenge av langt flere forhold enn trygdefusjon og nivået på denne.

Avviklingen av refusjonsordningen vil føre til at datagrunnlaget i Kommunalt pasient- og bruker-register (KPR) for kiropraktorene forsvinner (KUHR-data). Data vil imidlertid kunne samles inn med hjemmel i de vedtatte rapporteringskravene fra privatfinansierte helse- og omsorgstjenester. Dette vil kreve noe tilpasninger i registre og i pasientjournaler.

Forslaget om å oppheve folketrygdloven § 5-9 vil medføre bortfall av rett til stønad til kiropraktorbehandling etter folketrygdloven §§ 5-24 og 5-24 a for medlemmer i folketrygden som er bosatt eller oppholder seg i utlandet/EØS. Eventuell rett til utgiftsdekning av kiropraktorbehandling mottatt i et annet EØS-land på Norges bekostning etter reglene i EØS-forordning 883/2004 (trygdeforordningen), vil heretter være avhengig

av om slik behandling omfattes av bosteds- eller oppholdslandets lovgivning.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget innebærer en mindretgift på 128 mill. kroner i 2025.

Folketrygdens bevilgninger til kiropraktorbehandling har også omfattet tilskudd til fellesformål (fondsavsetninger). For å skjerme avsetningen til fond for videre- og etterutdanning ved avvikling av refusjonsordningen til kiropraktorer, foreslås å videreføre 11 mill. kroner til dette formålet.

Å avvike refusjonsordningen for kiropraktorer vil medføre mindre endringer i forvaltningen av ordningen i Helsedirektoratet og i Helfo.

Helse og omsorgsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i lov om folketrygd (opphøvelse av § 5-9 om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov om folketrygd (opphøvelse av § 5-9 om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos kiropraktor) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

**til lov om endringer i lov om folketrygd
(opphevelse av § 5-9 om stønad til dekning av utgifter
til undersøkelse og behandling hos kiropraktor)**

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-9 oppheves.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
